

A propòsit de «no... gaire res»: abús d'una construcció

CARLES RIERA

Hem observat que, d'un temps ençà, s'ha posat de moda la construcció «no... gaire res (més)» (i també «sense... gaire res»); la trobem en molts textos, sobretot periodístics. Verbigràcia: *No hi passa gaire res i, en realitat hi passa tot, perquè hi passa la vida quotidiana*. Creiem que es fa un abús d'aquesta construcció i que caldria evitar-la per les raons que exposem a continuació, després de les quals proporcionem una llista d'exemples.

Confusió entre *gaire* i *gairebé*

Notem, primer de tot, que *gaire* és un adjectiu o pronom quantitatiu, i també un adverb, usat en proposicions negatives (darrere *no* i *sense*), interrogatives o condicionals, que no s'ha de confondre amb *gairebé*, únicament adverb. Per exemple, diem *Ho sap gairebé tot* i no diem pas **Ho sap gaire tot*. I, viceversa, diem *No estic gaire bo*, *Heu menjat gaire?* *Si ve gaire sovint, es farà pesat*. *Ho ha aconseguit sense gaire esforç*, i no diem pas **No estic gairebé bo*, **Heu menjat gairebé?* (distint de *Heu menjat gaire bé?*), **Si ve gairebé sovint, es farà pesat*. **Ho ha aconseguit sense gairebé esforç*.

Doncs bé, el *gaire* adjectiu o pronom necessita un substantiu, explícit o implícit, amb valor quantitatiu o idea de gradació.

Contrastant amb una frase com *El pa m'agrada molt*, tenim, en versió negativa, *El pa no m'agrada gaire* (o *no m'agrada gens*), on podem observar la idea de gradació (*molt*, *gaire*, *gens*). En canvi, davant els mots *tot* i *res*, no hi escauen —en principi— els quantitatius *molt* o *gaire*. I si no podem dir **Tinc molt tot*, tampoc no sembla correcte de dir *No tinc gaire res*, sinó *No tinc gairebé res* o *No tinc gran cosa*.

Potser ha ajudat a la confusió entre *gaire* i *gairebé* (o *quasi*) una mala tra-

ducció de la construcció castellana *casi nada* per *gaire res* en comptes de *gairebé res* (o *quasi res*). Exemples: *Nada o casi nada ha ocurrido desde entonces en favor de los explotados* → **Res o gaire res no ha passat des de llavors a favor dels explotats*, en comptes de *Res o gairebé* (o *quasi*) *res no ha passat ...*¹ Un altre exemple: *Aquí no hay aún casi nada* → **Aquí no hi ha encara gaire res*, en comptes de *Aquí no hi ha encara pràcticament res* (o *gairebé res*, o *quasi res*). Semblantment, la construcció castellana *casi nunca* pot haver afavorit l'ús de *gaire mai*, si bé aquest ús ha tingut, d'acord amb el *Diccionari descriptiu de la llengua catalana*, un cert conreu literari².

Exemples

Advertim també que «no... gaire res» pot tenir, en algun cas, un valor volgutament contrastatiu o paradoxal, o sigui que pot ser que hom vulgui «jugar» amb la llengua fent servir mots de sentit oposat³ o de sentit idèntic (ens referim, per

exemple, a construccions del tipus *fosc brillant*, *silenci sonor*, *Fer això o allò o tot el contrari*, o a l'avui tan corrent *Votarem sí o sí*, que pròpiament hauria de ser *Votarem tant sí com no*⁴). Però quan aquest «joc», propi únicament de casos puntuals⁵, passa a ser una rutina, llavors parlem d'«abús».

Primer posem exemples de «no... gaire res», a continuació exemples de «sense... gaire res» i, finalment, exemples de «no... gaire res més».

a) Construcció «no... gaire res»

No crec en gaire res → *No crec en gairebé res*.

No som gaire res → *No som quasi res*.

No cal dir gaire res → *No cal dir pràcticament res*.

Els pobles d'Amèrica Llatina no demanen gaire res: només volen dignitat → *... no demanen gran cosa: només volen dignitat*. Vegem com Fabra usava la construcció «no ... gran cosa»: «Mitjançant els dos mots *pla* i *plan*, fem en català la mateixa distinció que fa l'espanyol entre els seus *llano* i *plan*. La llengua no perd, però, gran cosa renunciant a fer aquesta distinció, que ...» (Conversa 309).

La pressió no serveix per a gaire res, si volem pronosticar la precipitació → *La pressió no serveix per a gairebé res* (o *gran cosa*), si ...

(‘afanya’t a poc a poc’), etc.; cf. Jordi Avilés, *Introducció a l'estilística llatina*, Publicacions i Edicions de la Universitat de Barcelona, 2013, p. 82.

4. Cf.: *Som i serem gent catalana tant si es vol com si no es vol*, Àngel Guimerà, *La Santa Espina*.

5. Per exemple, quan en una frase no hi ha el verb, sinó que aquest se sobreentén, «no gaire res» no sona tan malament. Exemple: —¿Que has fet res, aquest matí? —No, no gaire res.

1. Notem com l'anglès fa servir també un adverb: *Nothing, or practically nothing, has been done for these people, who have been abused for centuries = Res, o gairebé res, no ha estat fet per a aquesta gent, que han estat explotats durant segles*.

2. «En construccions negatives, s'utilitza com a intensificador d'un adverb que denota negació. *Sort que vostè no s'ha mogut gaire mai d'aquests entorns [...]* [Albert Paradís² (1951): N, p. 146]¹. *El naturalisme no agrada gaire mai perquè implica la descripció i el reconeixement de la claveguera —petita o grossa— en la qual ens movem* [Pla (1966): N, p. 400]» (DDL, s.v. *gaire*).

3. En estilística llatina és molt habitual (especialment en poesia i en els proverbis) la figura anomenada *oxímoron*, figura consistent a emprar termes que són antitètics i contradictoris per a fer una constatació que resulta vàlida, com *odi et amo* ('odiu i estimo'), *symphonia discors* ('simfonia discordant'), *festina lente*

La gent sent que està fent història, i Occident no s'assabenta de gaire res → ... i Occident no s'assabenta de pràcticament res.

A primera vista pot semblar que les causes són els mateixos alumnes o la matèria, que no desperta interès, i, per tant, no s'hi pot fer gaire res → ... i, per tant, no s'hi pot fer gairebé res (o gran cosa).

Aquests dies és millor no moure gaire res i deixar que tot vagi fluint pel seu compte → Aquests dies és millor no moure pràcticament res i deixar que tot vagi fluint pel seu compte.

I se'n desentenen, potser perquè no entenen gaire res. → I se'n desentenen, potser perquè no entenen pràcticament res.

L'actualitzada versió de l'evangeli segons sant Lluç: als qui més tenen, els serà donat encara més, i als qui ja no tenen gaire res, els serà pres tot el que tinguin → ... i als qui ja no tenen pràcticament res, els serà pres tot el que tinguin.

El que sí que és cert és que l'AVL i el IEC no es posen d'acord en gaire res, malgrat que això facilitaria considerablement la feina dels lingüistes → El que sí que és cert és que l'AVL i el IEC no es posen d'acord en gairebé res (o bé en pràcticament res), malgrat que això facilitaria considerablement la feina dels lingüistes.

Francesc Parcerisas ens descobreix la precarietat de la consciència europea, l'encís del badoc anònim i el goig de no saber gaire res → ... i el goig de no saber gairebé res (o bé ... i el goig de no saber pràcticament res).

Jo no recordo gaire res de la meva infantesa, i m'agradaria que els meus fillets poguessin tenir-ne un

testimoni, de manera que hi he anat introduint paràgrafs i ... → Jo no recordo gairebé res de la meva infantesa, i ...

No explicava gaire res sobre ell mateix ni sobre els seus negocis → No explicava gairebé res sobre ell mateix ni sobre els seus negocis.

b) Construcció «sense... gaire res»

Passar l'estona sense fer gaire res → Passar l'estona sense fer pràcticament res (o sense fer gran cosa).

Perquè, qui deia que aquí no passava res i que tot el dia estàvem donant voltes al mateix sense arribar a gaire res? → ... sense arribar a pràcticament res?

Sóc mestra d'escola bressol i, sense saber gaire res del teu fill, d'entrada et puc dir que és «normal» → ... sense saber pràcticament res del teu fill ... (o bé: ... sense saber gairebé res del teu fill ...).

c) Construcció «no... gaire res més»

Segurament en algun moment o altre tots hem vist algun suport per al GPS del cotxe i no és gaire res més que una ventosa → ... i no és gaire més que una ventosa (o ... i no és sinó una ventosa).

No us podem dir gaire res més del que ja us hem dit → No us podem dir gaire més del que ja us hem dit; o bé No us podem dir gran cosa més del que ja us hem dit.

No hi ha gaire res més que la possibilitat de cedir diners en préstec a canvi d'una penyora → No hi ha gaire més que la possibilitat de cedir ...

Això pot semblar un xic exagerat, però tampoc no podien esperar gaire res més davant la seva advertèn-

cia superficial → ... però tampoc no podien esperar gaire més davant la seva advertència superficial.

Apassionat de la vida i l'esport, practico running, pàdel i no gaire res més, perquè no tinc temps → Apassionat de la vida i l'esport, practico running, pàdel i pocs esports més, perquè no tinc temps.

Sabia reconèixer les notes sobre un pentagrama i no gaire res més → Sabia reconèixer les notes sobre un pentagrama i poca cosa més⁶.

Resum

Convé no abusar de la construcció «no... gaire res (més)» i substituir-la per alguna altra d'equivalent (i, semblantment, amb les construccions «sense... gaire res» i «no... gaire mai»), en què l'adjectiu gaire necessita un substantiu, explícit o implícit, amb valor quantitatiu o idea de gradació. ♦

Bibliografia

Diccionari descriptiu de la llengua catalana (DDL), Institut d'Estudis Catalans (en línia).

FABRA, Pompeu (2010), *Obres completes*, direcció de Jordi Mir i Joan Solà (vol. 7, *Converses filològiques*), Barcelona.

6. Notem l'equivalència entre *poca cosa* (que apareix en construccions amb sentit positiu) i *gran cosa* (que apareix en construccions amb sentit negatiu). Exemples: *Faràs poca cosa* = *No faràs gran cosa*; *Hi ha poca cosa més a fer* = *No hi ha gran cosa més a fer*.

Darrers llibres publicats per Llengua Nacional

